

پژوهشکده شورای نگهبان
گزارش استدلالی

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

طرح جهش تولید دانش بنیان

پژوهشکده شورای نگهبان

باسمه تعالی

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

طرح جهش تولید دانش بنیان

تاریخ تصویب: ۱۴۰۰/۱۰/۲۲

کد گزارش: ۱۴۰۱۰۳۰۸

تاریخ نظر شورای نگهبان: ۱۴۰۰/۱۱/۲۳

طرح جهش تولید دانش بنیان

درباره‌ی مصوبه

«طرح جهش تولید دانش بنیان» بنا به پیشنهاد (۵۲) نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی، در تاریخ ۱۳۹۹/۴/۳ اعلام وصول و جهت طی مراحل قانونی به هیئت رئیسه‌ی مجلس تقدیم شد.

مجلس شورای اسلامی این طرح را در تاریخ ۱۴۰۰/۱۰/۲۲ با اصلاحاتی به تصویب رساند و مصوبه‌ی خود را طی نامه‌ی شماره ۵۶/۹۵۶۸۶ مورخ ۱۴۰۰/۱۰/۲۹ برای طی مراحل قانونی مقرر در اصل (۹۴) قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال کرد. شورای نگهبان با بررسی این مصوبه در جلسات متعدد مورخ ۱۴۰۰/۱۱/۱۳ و ۱۴۰۰/۱۱/۲۰ (صبح و عصر)، برخی از مواد این مصوبه را مغایر با شرع یا قانون اساسی تشخیص داد و نظر خود در این خصوص را طی نامه‌ی شماره ۱۰۲/۲۹۶۳۸ مورخ ۱۴۰۰/۱۱/۲۳ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد.

«نظرات استدلالی شورای نگهبان در خصوص طرح جهش تولید دانش بنیان»

ماده ۱- کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸^۱ موظفند:

الف- سالانه فهرست اقلام راهبردی خود و نیز توانایی‌های فناوارانه داخلی و خلأهای موجود کشور و برآورد ارزش و زنجیره‌های تأمین هر کدام را با تعیین اولویت‌ها ارائه دهند. رعایت الزامات زیر در این راستا ضروری است:

- ۱- تعیین اقلام با ارزشی بالای یک میلیون (۱,۰۰۰,۰۰۰) دلار
- ۲- تعیین موارد آسیب‌زای تأمین این محصولات از خارج در شرایط تحریم و غیر آن
- ۳- پیش‌بینی تناسب واردات این محصولات با روند تحولات کشور در حوزه فناوری
- ۴- تناسب با ظرفیت بازار داخلی و صادراتی
- ۵- میزان حساسیت و نقش محصول در حوزه امنیت غذایی، دفاعی، سلامت، صنعت و امنیت کشور
- ب- منابع و اختیارات خود را با اولویت استفاده از ظرفیت همه ذی‌نفعان، شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان و واحدهای فناور مستقر در مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری برای تکمیل و توسعه زنجیره‌های ارزش مذکور و تسهیل سرمایه‌گذاری و ارتقای توانمندی‌های فناورانه و تولیدی اقلام راهبردی در داخل کشور و توسعه صادرات آنها بر اساس

۱. ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ کمیسیون مشترک رسیدگی به لایحه‌ی مدیریت خدمات کشوری مجلس شورای اسلامی: «ماده ۵- دستگاه اجرایی: کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، مؤسسات یا نهادهای عمومی غیردولتی، شرکت‌های دولتی و کلیه دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر و یا تصریح نام است از قبیل شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی، دستگاه اجرایی نامیده می‌شوند.»

آیین‌نامه‌ای که توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت و با همکاری و هماهنگی وزارتخانه‌های موضوع این ماده تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد به کارگیرند.
تبصره - ...

▪ دیدگاه ابهام

الف) کلیه ی دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری به موجب صدر و بند (الف) این ماده موظف شده‌اند به صورت سالانه، فهرست اقلام راهبردی و برآورد زنجیره‌های تأمین این اقلام را ارائه دهند. این در حالی است که قانون‌گذار مشخص نکرده است دستگاه‌های اجرایی مذکور مکلفند فهرست موضوع این بند را به چه مرجعی ارائه دهند و حکم پیش‌گفته از این منظر دارای ابهام است.

ب) مطابق حکم ذیل بند (الف) ماده‌ی حاضر، رعایت الزاماتی همچون «تناسب با ظرفیت بازار داخلی و صادراتی» در راستای ارائه‌ی فهرست اقلام راهبردی ضروری دانسته شده است. این در حالی است که مخاطب حکم فوق از این منظر که کلیه‌ی دستگاه‌های اجرایی است یا صرفاً دستگاه‌های اجرایی مسئول در حوزه‌های مذکور در جزء‌های این بند مد نظر قانون‌گذار بوده است، روشن نیست و این مقرر از این حیث دارای ابهام است؛ چه اینکه برخی دستگاه‌های اجرایی همچون وزارت آموزش و پرورش صلاحیت اظهار نظر در مورد حوزه‌هایی همچون «ظرفیت بازار داخلی و صادراتی» ندارد و اگر مقصود قانون‌گذار مکلف کردن همه‌ی دستگاه‌های اجرایی به این امور باشد، این حکم مصداق اداره‌ی ناصحیح و مغایر با بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی خواهد بود.

ج) به موجب حکم بند (ب) ماده (۱)، وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف شده است آیین‌نامه‌ی این بند را با همکاری و هماهنگی «وزارتخانه‌های موضوع این ماده» تهیه نماید. از طرفی، در بند (ب) و حتی در سایر بندهای ماده‌ی حاضر، ذکری از سایر وزارتخانه‌های موضوع این ماده به میان نیامده است و در نتیجه عبارت «با همکاری و هماهنگی وزارتخانه‌های موضوع این ماده» موجد ابهام است. البته چه بسا با توجه به عبارت «کلیه‌ی دستگاه‌های اجرایی» در صدر این ماده، مقصود قانون‌گذار همکاری هر یک از وزارتخانه‌ها در

حوزه‌ی تخصصی خود در تدوین آیین‌نامه‌ی فوق‌الذکر بوده است که در این صورت نیز قانون‌گذار باید از عبارت «حسب مورد» یا «حسب وظایفشان» استفاده می‌کرد.

▪ دیدگاه عدم ابهام

مخاطب حکم ذیل بند (الف) ماده‌ی حاضر مبنی بر رعایت الزاماتی همچون «تناسب با ظرفیت بازار داخلی و صادراتی» در راستای ارائه‌ی فهرست اقلام راهبردی، کلیه‌ی دستگاه‌های اجرایی از جمله وزارت آموزش و پرورش است و از این حیث فاقد هر گونه ابهام است؛ توضیح اینکه مقصود قانون‌گذار این نبوده است که دستگاه‌های اجرایی به صورت مستقیم نسبت به حوزه‌های غیرتخصصی خود اتخاذ تصمیم کنند؛ بلکه پس از اخذ نظرات دستگاه‌های ذی‌ربط و کارشناسان مرتبط با هر حوزه اظهار نظر خواهند کرد. در نتیجه برای مثال وزارت آموزش و پرورش نیز برای اظهار نظر در مورد حوزه‌هایی همچون «ظرفیت بازار داخلی و صادراتی»، پس از اخذ نظر کارشناسی وزارت صنعت، معدن و تجارت اظهار نظر خواهد کرد و حکم مذکور مغایرتی با بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی ندارد.

▪ نظر شورای نگهبان

۱- در ماده یک،

۱-۱- بند (الف)، از این جهت که مشخص نیست فهرست مذکور باید به چه مرجعی ارائه شود، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

۱-۲- در بند (ب)، منظور از وزارتخانه‌های موضوع این ماده ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

ماده ۲- ستاد تسهیل و رفع موانع تولید موضوع ماده (۶۱) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور الحاقی مصوب ۱۳۹۷/۲/۳۰^۱ با همکاری دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی و مرکز

۱. ماده (۶۱) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۶۱- (الحاقی ۱۳۹۷/۲/۳۰ مجلس شورای اسلامی) به منظور بررسی و اتخاذ تصمیم در خصوص

همکاری‌های تحول و پیشرفت ریاست جمهوری موظف است نسبت به تشخیص نقاط آسیب‌پذیر اقتصادی و صنعتی ناشی از تحریم‌ها اقدام نموده و اشخاص حقیقی و حقوقی فعال در حوزه‌های اقتصادی و صنعتی که در فهرست تحریم‌ها قرار گرفته‌اند را با ارائه مشاوره و رفع چالش‌های آنها در حوزه‌های آسیب‌پذیر از جمله تعاملات بین‌المللی، مالیات، گمرک، تسهیلات بانکی و تبادلات ارزی مورد حمایت قرار دهد.

تبصره - ...

▪ دیدگاه ابهام

الف) مجلس شورای اسلامی در این ماده، ستاد تسهیل و رفع موانع تولید را مکلف به همکاری با «مرکز همکاری‌های تحول و پیشرفت ریاست جمهوری» کرده است. حال با توجه به اینکه درخصوص ساختار، ماهیت حقوقی و مستند قانونی تأسیس «مرکز همکاری‌های تحول و پیشرفت ریاست جمهوری» در قوانین پیشین تعیین تکلیف نشده است، ذکر نام نهاد مذکور در این مقرر و واگذاری صلاحیت قانونی جدید به آن واجد ابهام است.

ب) به موجب حکم ذیل این ماده، نهادهای سه‌گانه مذکور در صدر ماده موظفند به منظور حمایت از اشخاصی که در فهرست تحریم‌ها قرار گرفته‌اند نسبت به رفع چالش‌های آنها در حوزه‌هایی نظیر مالیات، گمرک و تسهیلات بانکی اقدام کنند. اما نظر به اینکه برخی از حمایت‌ها در حوزه‌های مزبور نظیر وضع معافیت یا بخشودگی‌های مالیاتی و گمرکی ماهیت تقنینی دارد، روشن نیست آیا اطلاق این حکم شامل چنین مواردی نیز می‌شود یا خیر و حکم

→

حل و فصل مشکلات واحدهای تولیدی، به‌ویژه در موارد مربوط به تکمیل و راه‌اندازی طرح‌های نیمه‌تمام، تأمین مالی، تعیین تکلیف بدهی‌های معوق و همچنین رفع مشکلات مرتبط با محیط زیست، منابع طبیعی و معادن و رفع موانع صادراتی، به دولت اجازه داده می‌شود نسبت به ایجاد «ستاد تسهیل و رفع موانع تولید» به ریاست وزیر صنعت، معدن و تجارت اقدام کند. وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است ظرف مدت دو ماه از تاریخ ابلاغ این قانون، آیین‌نامه اجرایی لازم را با مشورت شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی در چهارچوب اختیارات قانونی تهیه کرده و به تصویب هیئت وزیران برساند.

تبصره - ...

مذکور از این حیث دارای ابهام است؛ چه اینکه مطابق اصل (۸۵) قانون اساسی، تقنین از وظایف انحصاری مجلس شورای اسلامی است و اگر مقصود قانون گذار تفویض تصمیم گیری در خصوص برخی امور با ماهیت تقنینی (همچون وضع معافیت مالیاتی) به نهادهای موضوع صدر این ماده باشد، این حکم مغایر با اصل فوق خواهد بود.

▪ دیدگاه عدم ابهام

حکم ذیل ماده‌ی حاضر در مورد تکلیف ستاد تسهیل، دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی و مرکز همکاری‌های تحول و پیشرفت به «ارائه‌ی مشاوره و رفع چالش‌های اشخاص حقیقی و حقوقی فعال در حوزه‌های اقتصادی و صنعتی که در فهرست تحریم‌ها قرار گرفته‌اند»، منصرف از امور با ماهیت تقنینی است و فاقد هرگونه ابهام در خصوص مغایرت با اصل (۸۵) قانون اساسی است؛ چه اینکه مقصود قانون گذار از این حکم تکلیف نهادهای مزبور به ارائه‌ی مشاوره، مساعدت‌های اداری و اجرایی در زمینه‌هایی همچون مالیات و گمرک است و منظور قانون گذار تفویض قانون گذاری از طریق اموری همچون تجویز وضع معافیت مالیاتی نبوده است.

▪ نظر شورای نگهبان

۲- ماده (۲)، از جهت سابقه قانونی مرکز همکاری‌های تحول و پیشرفت ریاست جمهوری ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

ماده ۴- به منظور حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان و توسعه

اقتصاد دانش بنیان:

الف - ...

ب- در تبصره (۳) بند «خ» و جزء (۱۰) بند «د» ماده (۱۶) قانون

احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ عبارت «و

۱. ماده (۱۶) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۶- صندوق توسعه ملی که در این ماده «صندوق» نامیده می‌شود با هدف تبدیل بخشی از عواید ناشی از فروش نفت و گاز و میعانات گازی و فرآورده‌های نفتی به ثروت‌های ماندگار، مولد و سرمایه‌های زاینده اقتصادی و نیز حفظ سهم نسل‌های آینده از منابع نفت و گاز و فرآورده‌های نفتی تشکیل می‌شود.

صندوق نوآوری و شکوفایی» بعد از عبارت «غیردولتی» اضافه می‌شود.

پ- ...

ث- در صورتی که تعهدات مالی دستگاه‌های اجرایی به واحدها و مؤسسات تحت حمایت این قانون به تعویق بیفتد سازمان برنامه و بودجه موظف است مستقیماً نسبت به پرداخت تعهد مالی از بودجه آن دستگاه اقدام نماید.

ج- عبارت «و صندوق نوآوری و شکوفایی و صندوق‌های غیردولتی پژوهش و فناوری» به ترتیب بعد از کلمات «بانک‌ها» و «بانک» به تبصره (۱) ماده (۱۵) قانون عملیات بانکی بدون ربا مصوب ۱۳۷۶/۱۱/۲۹^۱ اضافه می‌شود.

ح- در راستای تسهیل سرمایه‌گذاری بخش خصوصی برای تقویت

→

صندوق در تهران مستقر است و در تهران و سایر نقاط کشور شعبه‌ای نخواهد داشت. اموال و دارایی‌های این صندوق متعلق به دولت جمهوری اسلامی ایران می‌باشد. این ماده در حکم اساسنامه صندوق است.

الف- ...

خ- مصارف صندوق:

...

تبصره ۱- ...

تبصره ۳- اعطای کلیه تسهیلات صندوق صرفاً از طریق عاملیت بانک‌های دولتی و غیردولتی خواهد بود.

د- سایر مقررات:

۱- ...

۱۰- صدور هرگونه ضمانتنامه و پرداخت هرگونه تسهیلات از محل منابع صندوق فقط از طریق بانک‌های عامل

اعم از دولتی یا غیردولتی و صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی انجام می‌شود.»

۱. ماده (۱۵) قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره) مصوب ۱۳۶۲/۶/۸ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۵- ...

تبصره ۱- (الحاقی ۱۳۷۶/۱۱/۲۹ مجلس شورای اسلامی) کلیه وجوه و تسهیلات اعطایی که بانک‌ها در اجرای

این قانون به اشخاص حقیقی و حقوقی پرداخت نموده یا می‌نمایند و برابر قرارداد تنظیمی مقرر شده باشد که

اشخاص مذکور در سررسید معینی وجوه و تسهیلات دریافتی به انضمام سود و خسارت و هزینه‌های ثبتی و

اجرایی، دادرسی و حق الوکاله راپردازند، در صورت عدم پرداخت و اعلام بانک بستانکار قابل مطالبه و وصول

است و کلیه مراجع قضایی و دوائر اجرای ثبت و دفاتر اسناد رسمی مکلفند بر اساس مفاد اسناد و قراردادهای

تنظیمی نسبت به صدور حکم و اجرائیه و وصول مطالبات بانک، طبق مقررات این قانون اقدام نمایند.»

زیست بوم فناوری، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور موظف است برای ساختمان‌هایی که توسط بخش خصوصی و تعاونی در اراضی پارک علم و فناوری احداث می‌شود، سند مالکیت اعیانی صادر نماید. پارک‌های علم و فناوری دارای مجوز از مراجع ذی‌ربط، مجاز هستند حق بهره‌برداری مالکانه و اذن در انتفاع از اراضی متعلق به خود یا اراضی که توسط منابع طبیعی یا راه و شهرسازی یا سایر دستگاه‌های اجرایی یا مانند آنها، در اختیار پارک قرار داده شده است را در چارچوب مصوبات هیئت امناء و طرح جامع مصوب خود، در قالب قراردادهای مشارکت با بخش خصوصی، اجاره بلندمدت یا واگذاری قطعی مشروط به «عدم تغییر کاربری» و «بهره‌برداری اختصاصی در چهارچوب مأموریت‌های پارک»، در اختیار شرکت‌های دانش بنیان و فناور و نوآور، اعضای پارک و سرمایه‌گذاران و کارگزاران ارائه خدمات تخصصی و عمومی قرار دهند.

تبصره - ...

▪ دیدگاه مغایرت

الف) مجلس شورای اسلامی در بند (ب) این ماده، در صدد اصلاح ماده (۱۶) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه‌ی کشور بوده است. حال با توجه به اینکه در ماده (۱۶) تصریح شده است: «این ماده در حکم اساسنامه‌ی صندوق توسعه‌ی ملی است»، حکم بند (ب) متضمن اصلاح اساسنامه‌ی صندوق توسعه‌ی ملی است. از طرفی، اولاً مطابق بند (۱۰) سیاست‌های کلی برنامه‌ی ششم توسعه^۱، اساسنامه‌ی موجود صندوق توسعه‌ی ملی (ماده (۱۶) قانون مذکور) تنفیذ شده است و اصلاح این اساسنامه مغایر با سیاست‌های فوق و به تبع مغایر با بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی است. ثانیاً با توجه به نظریه‌ی تفسیری مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در خصوص سیاست‌های کلی برنامه‌ی پنج‌ساله‌ی ششم توسعه (مندرج در نامه‌ی شماره‌ی

۱. بند (۱۰) سیاست‌های کلی برنامه‌ی ششم توسعه ابلاغی ۱۳۹۴/۴/۹ مقام معظم رهبری: «۱۰- تغییر نگاه به نفت و گاز و درآمدهای حاصل از آن، از منبع تأمین بودجه‌ی عمومی به «منابع و سرمایه‌های زاینده‌ی اقتصادی» و دائمی شدن اساسنامه‌ی صندوق توسعه‌ی ملی با تنفیذ اساسنامه‌ی موجود ...»

۱/۳۰۷۶۱ مورخ ۱۳۹۵/۶/۱۴،^۱ هرگونه تغییر در اساسنامه‌ی موجود صندوق توسعه‌ی ملی مغایر با نظر معظم‌له است و برای تصویب هرگونه تغییر، نیاز به اذن وجود دارد.

ب) مجلس شورای اسلامی به موجب بند (ث) ماده‌ی حاضر، سازمان برنامه و بودجه را موظف کرده است در صورتی که تعهدات مالی دستگاه‌های اجرایی به واحدهای تحت حمایت این مصوبه معوق شود، به صورت مطلق نسبت به پرداخت وجه آن تعهد از بودجه‌ی

۱. نامه‌ی شماره ۹۵/۱۰۰/۲۱۱۷ مورخ ۱۳۹۵/۶/۱۰ حضرت آیت‌الله جنتی دبیر شورای نگهبان در مقام استفسار از مقام معظم رهبری: «محضر مبارک رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت‌ا... خامنه‌ای «دام‌الله‌العالی» با عرض سلام و تحیت معروض می‌دارد:

الف: در بند ۱۰ بخش اقتصادی سیاست‌های کلی برنامه پنج ساله ششم توسعه چنین آمده است: «تغییر نگاه به نفت و گاز و درآمدهای حاصل از آن از منبع بودجه عمومی به «منابع و سرمایه‌های زاینده اقتصادی» و دائمی شدن اساسنامه صندوق توسعه ملی با تنفیذ اساسنامه موجود ...

ب: در اساسنامه صندوق توسعه ملی چنین آمده بوده است:

د/۱۱: «تغییر در اساسنامه و انحلال صندوق تنها با تصویب مجلس شورای اسلامی است».

ج: در لایحه احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، مصوب مجلس شورای اسلامی در بعض موارد تغییراتی در اساسنامه سابق داده شده است. با توجه به مطالب یادشده فوق اکنون این سؤال مطرح است که آیا تغییرات مذکور با سیاست‌های ابلاغی ششم توسعه تغایر دارد یا خیر؟

در این رابطه سه نظریه بین اعضاء وجود دارد:

۱- عدم تغایر، زیرا سیاست‌های ابلاغی اساسنامه موجود را تنفیذ نموده و مفروض اینست که در این اساسنامه تغییر و انحلال برای مجلس منظور شده است.

۲- تغایر، چون در اساسنامه امر به تنفیذ همین اساسنامه شده است. لکن بعد از تنفیذ و گذشت مدت زمان معتنا به‌ای مجلس می‌تواند بر اساس بند (د/۱۱) اقدام به تغییر یا انحلال صندوق نماید.

۳- تغایر حتی در استدامه زیرا تغییر و یا انحلال در زمان‌های بعد نیز با عبارت «دائمی شدن اساسنامه صندوق توسعه ملی با تنفیذ اساسنامه موجود» نمی‌سازد. پس قهراً سیاست‌های ابلاغی از مجلس خواسته است با حذف بند (د/۱۱) از اساسنامه موجود آن را تنفیذ و دائمی سازد. توضیح و تفسیر حضرت‌عالی از سیاست‌های ابلاغی موجب امتنان و قول فصل خواهد بود.

متعنا الله تعالی و جمیع المسلمین بطول بقائکم».

نظریه‌ی تفسیری مقام معظم رهبری مدظله‌العالی در خصوص سیاست‌های کلی برنامه‌ی پنج‌ساله‌ی ششم توسعه، مندرج در نامه‌ی شماره‌ی ۱/۳۰۷۶۱ مورخ ۱۳۹۵/۶/۱۴: «با سلام و تحیت نظر سوم را تأیید می‌کنم. والسلام علیکم ورحمه الله»

دستگاه اقدام کند. اطلاق حکم فوق مصداق اداره‌ی ناصحیح و مغایر با بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی است؛ توضیح اینکه اطلاق این حکم ممکن است شامل فروضی باشد که حتی میان دستگاه اجرایی و شرکت دانش بنیان اختلافی در مورد میزان تعهد مالی یا نحوه‌ی ایفای قرارداد باشد یا حتی ممکن است دستگاه برای پرداخت آن تعهد مالی، اعتبار بودجه‌ای لازم را نداشته باشد و پرداخت تعهد از محل بودجه‌ی دیگر امور دستگاه (همچون بودجه‌ی جاری پرداخت حقوق کارکنان) منجر به اختلال در وظایف آن شود. در نتیجه اطلاق این حکم مغایر با بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی است.

▪ دیدگاه ابهام

الف) به موجب حکم بند (ث) این ماده، قانون‌گذار برای شرایطی که تعهدات مالی دستگاه‌های اجرایی به «واحدها و مؤسسات تحت حمایت این قانون» معوق شود، تعیین تکلیف کرده است. حال آنکه عبارت «واحدها و مؤسسات تحت حمایت این قانون» دارای ابهام است؛ زیرا در هیچ‌یک از مواد این مصوبه، این واحدها و مؤسسات احصاء نشده است. به عنوان نمونه، علاوه بر اینکه در مواد مختلف مصوبه، موضوع حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان، پارک‌های علم و فناوری، مراکز رشد، واحدهای فناور و خلاق مطرح شده است؛ در سایر بخش‌های مصوبه، موضوع حمایت از شرکت‌های عادی در قالب اعطای اعتبار مالیاتی (بند (ت) ماده (۱۱)) یا حمایت از عناصر توسعه‌دهنده صنعت برق (ماده (۱۶)) مطرح شده است که هر کدام می‌تواند طیف وسیعی از شرکت‌ها و مؤسسات را در بر گیرد. بنابراین، از این حیث که منظور از «واحدها و مؤسسات تحت حمایت این قانون» دقیقاً مشخص نشده است، حکم پیش‌گفته دارای ابهام است.

ب) مطابق حکم بند (ح) ماده‌ی پیش‌رو، پارک‌های علم و فناوری مجاز هستند «در چهارچوب مصوبات هیئت امنای خود»، به اجاره‌ی بلند مدت یا واگذاری قطعی اراضی متعلق به خود یا اراضی دولتی در قالب قراردادهای مشارکت با بخش خصوصی اقدام کنند. این در حالی است که قانون‌گذار در بند حاضر در خصوص کیفیت انعقاد قراردادهای مذکور، شیوه‌های قیمت‌گذاری و نحوه‌ی واگذاری اراضی دولتی مزبور تعیین تکلیف نکرده است و روشن نیست آیا تصمیم‌گیری در این موارد را به صورت مطلق به مصوبه هیئت امناء واگذار کرده است یا

مصوبات هیئت امناء باید در چهارچوب قوانین و مقررات جاری کشور باشد و حکم مزبور از این حیث موجد ابهام است. چه اینکه تصمیم‌گیری در خصوص شرایط و نحوه‌ی واگذاری اراضی دولتی واجد ماهیت قانونی است و اگر مقصود قانون‌گذار تفویض تصمیم‌گیری در این موارد به هیئت امناء باشد، این بند مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی خواهد بود.

▪ دیدگاه عدم ابهام

حکم مقرر شده در ذیل بند (ح) ماده‌ی حاضر مبنی بر تجویز واگذاری اراضی دولتی در اختیار پارک‌های علم و فناوری در قالب اجاره بلند مدت و واگذاری قطعی «در چهارچوب مصوبات هیئت امنای پارک»، فاقد هرگونه ابهام در خصوص مغایرت با اصل (۸۵) قانون اساسی است؛ توضیح اینکه به موجب تصریح ماده (۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه‌ی کشور،^۱ پارک‌های علم و فناوری نیز همچون دانشگاه‌ها در چهارچوب مصوبات هیئت امنای خود و بدون رعایت قوانین و مقررات عمومی حاکم بر دستگاه‌های اجرایی اداره می‌شوند. بنابراین حکم این بند در مورد ملاک قرار دادن مصوبات هیئت امنای در خصوص نحوه‌ی واگذاری اراضی، مصداق قانون‌گذاری تفویضی نیست تا وجهی برای مغایرت با اصل (۸۵) قانون اساسی متصور باشد.

▪ نظر شورای نگهبان

۳- در ماده (۴)،

۱. ماده (۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱- دانشگاه‌ها، مراکز و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و فرهنگستان‌ها و پارک‌های علم و فناوری که دارای مجوز از شورای گسترش آموزش عالی وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر مراجع قانونی ذی‌ربط می‌باشند، بدون رعایت قوانین و مقررات عمومی حاکم بر دستگاه‌های دولتی به ویژه قانون محاسبات عمومی کشور، قانون مدیریت خدمات کشوری، قانون برگزاری مناقصات و اصلاحات و الحاقات بعدی آنها و فقط در چهارچوب مصوبات و آیین‌نامه‌های مالی، معاملاتی، اداری، استخدامی و تشکیلاتی مصوب هیئت امناء که حسب مورد به تأیید وزیران علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و در مورد فرهنگستان‌ها به تأیید رئیس جمهور و در مورد دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و تحقیقاتی وابسته به نیروهای مسلح به تأیید رئیس ستاد کل نیروهای مسلح می‌رسد، عمل می‌کنند.

۱-۳- بند (ب)، با توجه به اینکه تغییر مذکور، اصلاح اساسنامه صندوق توسعه ملی محسوب می‌شود، مغایر بند (۱۰) سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه و به تبع آن مغایر بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی شناخته شد.

۲-۳- در بند (ث)، منظور از عبارت «واحد‌ها و مؤسسات تحت حمایت این قانون» ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

۳-۳- اطلاق بند (ث)، مغایر بند (۱۰) اصل سوم قانون اساسی شناخته شد.

تذکر: ۱- در بند (ج) ماده (۴)، با توجه به اینکه در تبصره (۱) ماده (۱۵) قانون عملیات بانکی بدون ربا، (۲) مرتبه از واژه «بانک» استفاده شده است، مشخص شود عبارت مذکور بعد از کدام یک اضافه شود.

* * *

ماده ۶- در راستای حمایت از پارک‌های علم و فناوری، شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان:

الف - ...

ب- دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مجازند املاک، زمین و ساختمان‌های خود را برای استقرار شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان، پارک‌های علم و فناوری، سراهای نوآوری دانشگاه آزاد اسلامی و واحدهای خلاق، بدون واگذاری مالکیت، طبق قوانین و مقررات در اختیار آنها قرار دهند. آیین نامه اجرایی این بند حداکثر ظرف سه ماه از تاریخ ابلاغ این قانون توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

تبصره- تعریف، احراز صلاحیت و برخورداری واحدهای خلاق از مزایای این قانون بر عهده معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور خواهد بود. آیین نامه اجرایی این تبصره حداکثر ظرف سه ماه از تاریخ ابلاغ این قانون توسط معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

پ- در بندهای «الف» و «ب» ماده (۵۲) قانون الحاق برخی مواد به

قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴،^۱ عبارت «و بیست درصد (۲۰٪) از آن، جهت شرکت‌های دانش‌بنیان و فناور به عاملیت صندوق نوآوری و شکوفایی با معرفی شورای راهبری فناوری‌ها و تولیدات دانش‌بنیان موضوع ماده (۸) این قانون» بعد از عبارت «خصوصی داخلی» و در ماده (۸۱) قانون مذکور^۲ عبارت «و پارک‌های علم و فناوری» بعد از عبارت «مناطق ویژه اقتصادی» و عبارت «و واحدهای فناور مستقر در مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری» بعد از عبارت «منطقه ویژه اقتصادی» اضافه می‌شود.

۱. ماده (۵۲) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۵۲- صندوق توسعه ملی موظف است از منابع ورودی به صندوق توسعه ملی در هر سال: الف) ده درصد (۱۰٪) را جهت پرداخت تسهیلات به بخش‌های خصوصی و تعاونی و بنگاه‌های اقتصادی متعلق به مؤسسات عمومی غیردولتی به طرح‌های دارای توجیه فنی، زیست‌محیطی و مالی و اهلیت متقاضی به صورت پرداخت و بازپرداخت ریالی در بخش آب، کشاورزی، صنایع تبدیلی و تکمیلی، منابع طبیعی و محیط زیست و صادرات محصولات کشاورزی در بانک‌های دولتی و خصوصی داخلی سپرده‌گذاری کند. سود سپرده‌گذاری و اقساط وصولی مجدداً جهت پرداخت تسهیلات طرح‌های موضوع این بند اختصاص می‌یابد. تبدیل ارز به ریال موضوع این بند زیر نظر بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران صورت می‌گیرد. ب) ده درصد (۱۰٪) را جهت پرداخت تسهیلات به بخش‌های خصوصی و تعاونی و بنگاه‌های اقتصادی متعلق به مؤسسات عمومی غیردولتی به طرح‌های دارای توجیه فنی، زیست‌محیطی و مالی و اهلیت متقاضی به صورت پرداخت و بازپرداخت ریالی در بخش صنعت، معدن، گردشگری و صادرات کالاهای صنعتی و معدنی به استثنای بخش ساخت مسکن در بانک‌های دولتی و خصوصی داخلی سپرده‌گذاری کند. سود سپرده‌گذاری و اقساط وصولی مجدداً جهت پرداخت تسهیلات طرح‌های موضوع این بند اختصاص می‌یابد. تبدیل ارز به ریال موضوع این بند زیر نظر بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران صورت می‌گیرد. تبصره ۱- ...»

۲. ماده (۸۱) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۸۱- وزارتخانه‌های نیرو، نفت و ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلفند، نسبت به تأمین آب، برق، گاز و امکانات مخابراتی شهرک‌ها و نواحی صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی تا درب واحدهای صنعتی و معدنی مستقر در شهرک‌ها و نواحی صنعتی و معدنی و منطقه ویژه اقتصادی اقدام کنند. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است اعتبار مورد نیاز را در لوایح بودجه سنواتی به این منظور پیش‌بینی کند.»

ت - ...

▪ دیدگاه مغایرت

الف) مطابق حکم صدر تبصره‌ی بند (ب)، تعریف، تعیین صلاحیت و نحوه‌ی برخورداری واحدهای خلاق از مزایای این مصوبه به معاونت علمی رئیس جمهور سپرده شده است. با عنایت به اینکه هیچ‌گونه ضابطه‌ی قانونی جهت تعریف و ایجاد واحدهای خلاق در این مصوبه و قوانین دیگر پیش‌بینی نشده است و از طرف دیگر مزایای اعطایی در این قانون در مواردی نظیر اعطای معافیت مالیاتی واجد ماهیت تقنینی است، تفویض تعریف، تعیین صلاحیت و نحوه‌ی برخورداری این واحدها از سوی قانون‌گذار به معاونت مذکور بدون ارائه‌ی ضوابط قانونی، مغایر اصل (۸۵) قانون اساسی است. چه اینکه وفق اصل مزبور، قانون‌گذاری از وظایف انحصاری مجلس شورای اسلامی است.

ب) مطابق حکم بند (پ) ماده‌ی حاضر، (۲۰٪) از (۱۰٪) منابع ورودی به صندوق توسعه‌ی ملی به عاملیت صندوق نوآوری و شکوفایی، جهت اعطای تسهیلات به شرکت‌های دانش‌بنیان اختصاص پیدا خواهد کرد. این حکم اولاً متضمن اصلاح اساسنامه‌ی صندوق توسعه‌ی ملی است و در نتیجه مغایر با بند (۱۰) سیاست‌های کلی برنامه‌ی ششم توسعه و به تبع مغایر با بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی است. همچنین با توجه به نظریه‌ی تفسیری مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در خصوص سیاست‌های کلی برنامه‌ی پنج‌ساله‌ی ششم توسعه (مندرج در نامه‌ی شماره‌ی ۱/۳۰۷۶۱ مورخ ۱۳۹۵/۶/۱۴)، هرگونه تغییر در اساسنامه‌ی موجود صندوق توسعه‌ی ملی مغایر با نظر معظم‌له است. ثانیاً حتی اگر حکم پیش‌گفته را اصلاح اساسنامه هم تلقی نکنیم، مطابق حکم بند (۱۰-۳) سیاست‌های فوق‌الذکر،^۱ مصارف صندوق باید مستقل از تکالیف قانونی باشد و تعیین تکلیف قانون‌گذار برای منابع صندوق توسعه‌ی ملی، از این حیث نیز مغایر با سیاست‌های پیش‌گفته و در نتیجه مغایر با بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی است.

۱. بند (۱۰-۳) سیاست‌های کلی برنامه‌ی ششم توسعه ابلاغی ۱۳۹۴/۴/۹ مقام معظم رهبری: «۳-۱۰- استقلال مصارف صندوق توسعه‌ی ملی از تکالیف بودجه‌ای و قوانین عادی.»

▪ دیدگاه عدم مغایرت

با توجه به اینکه سهم (۱۰٪) مقرر شده از منابع صندوق توسعه ملی در بندهای (الف) و (ب) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی (۲)، در سال ۱۳۹۳ و قبل از ابلاغ سیاست‌های کلی برنامه‌ی ششم توسعه در سال ۱۳۹۴ مبنی بر استقلال مصارف صندوق از تکالیف قانونی و تنفیذ اساسنامه‌ی آن به تصویب رسیده بوده است، مجلس شورای اسلامی می‌تواند مصوبه‌ی سابق خود در قانون الحاق (۲) را اصلاح کند و برای مثال بخشی از (۱۰٪) مذکور را به شرکت‌های دانش‌بنیان اختصاص دهد و ماهیت چنین حکم، نه اصلاح اساسنامه‌ی صندوق توسعه ملی است و نه تعیین تکلیف برای مصارف آن؛ بلکه تنها اصلاحی در مصوبه‌ی پیشین مجلس در قانون مذکور است. بنابراین حکم بند (پ) این مقرر مغایرتی با سیاست‌های کلی برنامه‌ی ششم توسعه ندارد تا وجهی برای مغایرت آن با بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی متصور باشد.

▪ توضیح تذکر

مجلس شورای اسلامی در بند (پ) این ماده در مقام اصلاح ماده (۵۲) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی (۲)، به شورای راهبری فناوری‌ها و تولیدات دانش‌بنیان «موضوع ماده (۸) این قانون» اشاره کرده است. با توجه به اینکه این عبارت اصلاحی در ماده (۵۲) قانون الحاق (۲) جایگزین می‌شود، چنین متبادر می‌شود که «ماده (۸) قانون الحاق (۲)» مد نظر قانون‌گذار بوده است. حال آنکه ماده (۸) مصوبه‌ی حاضر که خود در مقام اصلاح ماده (۲) قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات است، مقصود قانون‌گذار بوده است و شایسته است این عبارت اصلاح شود.

▪ نظر شورای نگهبان

۴- در ماده (۶)،

۴-۱- در تبصره بند (ب)، واگذاری تعریف، (تعیین) صلاحیت و برخورداری واحدهای خلاق از مزایای قانون به معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، مغایر اصل (۸۵) قانون اساسی شناخته شد.

۴-۲- بند (پ)؛ قسمت اول، با توجه به اینکه اصلاح اساسنامه صندوق توسعه ملی

محسوب می‌شود، مغایر بند (۱۰) سیاست‌های کلی برنامه ششم و به تبع آن مغایر بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی شناخته شد.

تذکره: ۲- در بند (پ) ماده (۶)، عبارت «ماده (۸) این قانون» به عبارت «ماده (۲) قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات با اصلاحات و الحاقات بعدی» تغییر کند.

ماده ۸- در قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات:

الف- در ماده (۲)^۱:

۱- عبارت «شورای راهبری فناوری‌ها و تولیدات دانش بنیان متشکل از رئیس جمهور (رئیس شورا)، معاون علمی و فناوری رئیس جمهور (نایب رئیس شورا)، رئیس ستاد کل نیروهای مسلح، وزیر علوم، تحقیقات و فناوری، وزیر صنعت، معدن و تجارت، وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزیر امور اقتصادی و دارایی، وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات، وزیر جهاد کشاورزی و چهار نفر از اعضای کمیسیون‌های آموزش، تحقیقات و فناوری، صنایع و معادن، اقتصادی و کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست به انتخاب مجلس شورای اسلامی به عنوان ناظر» جایگزین عبارت «شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری» می‌شود.

۲- متن زیر به انتهای این ماده الحاق می‌شود:

«سیاست‌های کلان در حوزه حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان با پیشنهاد شورای راهبری فناوری‌ها و تولیدات دانش بنیان به تصویب شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری می‌رسد.»

۱. ماده (۲) قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات مصوب ۱۳۸۹/۸/۵ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۲- شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری مسئولیت سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و پیگیری اجراء این قانون را به عهده دارد که از این پس در این قانون به اختصار شورا نامیده می‌شود. دبیرخانه شورا مسئول پیگیری اجراء مصوبات شورا از طریق دستگاه‌های ذی‌ربط خواهد بود.»

۳- ...

ب- ...

ج- در ماده (۹)^۱ عبارت «و در چهارچوب مصوبات شورای راهبری فناوری‌ها و تولیدات دانش‌بنیان و پس از انطباق با اهداف مندرج در ماده (۱) این قانون، از مزایای شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان» پس از عبارت «مبادلات مالی بین‌المللی» اضافه می‌شود.

خ- متن زیر جایگزین ماده (۱۰)^۲ می‌گردد:

«ماده ۱۰- پارک‌های علم و فناوری با تصویب هیئت امنای خود مشمول مزایا و اختیارات مواد (۷) و (۱۵) قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴/۹/۵^۳ می‌باشند و

۱. ماده (۹) قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات مصوب ۱۳۸۹/۸/۵ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۹- به‌منظور ایجاد و توسعه شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تقویت همکاری‌های بین‌المللی اجازه داده می‌شود واحدهای پژوهشی و فناوری و مهندسی مستقر در پارک‌های علم و فناوری در جهت انجام مأموریت‌های محوله از مزایای قانونی مناطق آزاد درخصوص روابط کار، معافیت‌های مالیاتی و عوارض سرمایه‌گذاری خارجی و مبادلات مالی بین‌المللی برخوردار گردند.»

۲. ماده (۱۰) قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات مصوب ۱۳۸۹/۸/۵ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۰- هرگونه استفاده از مزایا، امتیازات و تسهیلات عنوان شده در این قانون برای شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان پس از انطباق با اهداف مندرج در این قانون توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری جهت تصویب به شورای عالی علوم تحقیقات و فناوری ارائه می‌گردد.»

۳. مواد (۷) و (۱۵) قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴/۹/۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده ۷- صدور مجوز برای انجام فعالیت‌های اقتصادی، عمرانی، ساختمانی و فرهنگی و آموزش و خدماتی مطابق سیاست‌ها و مقررات دولت و در چارچوب طرح جامع و کالبدی مصوب هر منطقه در اختیار سازمان مسئول آن منطقه می‌باشد.

تبصره- ...

ماده ۱۵- سازمان ثبت اسناد و املاک کشور موظف است بر اساس درخواست سازمان منطقه و طبق آیین‌نامه مصوب هیئت وزیران اقدامات زیر را انجام دهد:

الف- ثبت شرکت و یا شعب نمایندگی شرکت‌هایی که قصد فعالیت در منطقه را دارند منصرف از میزان مشارکت سهام داخلی و یا خارجی آنها و همچنین ثبت مالکیت‌های مادی و معنوی در منطقه.

کارکنان شاغل در پارک‌های علم و فناوری مشمول ماده (۹۱) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی می‌باشند.»

▪ دیدگاه مغایرت

مجلس شورای اسلامی در جزء (۱) بند (الف) این ماده، ترکیب اعضای «شورای راهبری فناوری‌ها و تولیدات دانش بنیان» را ذکر کرده است. اما با توجه به اینکه وظایف این شورا همچون تصویب هرگونه استفاده‌ی شرکت‌های دانش بنیان از مزایای قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان (موضوع جزء (۳) همین بند)، در حیطه‌ی وظایف دولت (به معنای اخص شامل رئیس جمهور و وزراء) است، عضویت «رئیس ستاد کل نیروهای مسلح» در آن مغایر با اصل (۶۰) قانون اساسی است. چه اینکه به موجب اصل پیش گفته، اعمال قوه‌ی مجریه از طریق رئیس جمهور و وزراء صورت می‌گیرد.

▪ دیدگاه ابهام

الف) به موجب ماده (۲) اصلاحی قانون حمایت از شرکت‌های دانش بنیان، «سیاست‌گذاری» و اجرای قانون مذکور، بر عهده‌ی «شورای راهبری فناوری‌ها و تولیدات دانش بنیان» قرار خواهد گرفت. از طرفی، مطابق حکم جزء (۲) این بند، تعیین «سیاست‌های کلان» در حوزه‌ی حمایت از شرکت‌های دانش بنیان نیز به تصویب «شورای عالی علوم،

→

ب- تفکیک املاک و مستغلات واقع در منطقه با نظر سازمان منطقه و صدور اسناد مالکیت تفکیکی ذی‌ربط با رعایت قوانین جاری کشور.»

۱. ماده (۹۱) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۹۱- درآمدهای حقوق به شرح زیر از پرداخت مالیات معاف است:

۱- رؤسا و اعضای مأموریت‌های سیاسی خارجی در ایران و رؤسا و اعضای هیئت‌های نمایندگی فوق‌العاده دول خارجی نسبت به درآمد حقوق دریافتی از دولت متبوع خود به شرط معامله متقابل و همچنین رؤسا و اعضای هیئت‌های نمایندگی سازمان ملل متحد و مؤسسات تخصصی آن در ایران نسبت به درآمد حقوق و دریافتی از سازمان و مؤسسات مزبور در صورتی که تابع دولت جمهوری اسلام ایران نباشند.

۲- ...»

تحقیقات و فناوری» خواهد رسید. حال اولاً نسبت میان «سیاست‌گذاری» و تعیین «سیاست‌های کلان» روشن نیست. ثانیاً نسبت میان صلاحیت شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری در تعیین «سیاست‌گذاری کلان» در حوزه حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و صلاحیت شورای عالی انقلاب فرهنگی به عنوان سیاست‌گذار کلان حوزه فرهنگ، دانش و فناوری نیز مشخص نیست. ثالثاً نسبت میان «سیاست‌های کلان» مصوب شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری و سیاست‌های کلی نظام ابلاغی مقام رهبری موضوع بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی نیز روشن نیست. در نتیجه حکم مذکور از سه جهت فوق دارای ابهام است.

ب) به موجب ماده (۹) فعلی قانون حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان، واحدهای پژوهشی و فناوری و مهندسی مستقر در پارک‌های علم و فناوری و شهرک‌های فناوری از برخی مزایای قانونی برخوردار هستند. حال به موجب بند (ج) ماده‌ی حاضر که در مقام اصلاح ماده (۹) است، برخورداری از مزایای قانونی مزبور به چهارچوب «مصوبات شورای راهبری فناوری و تولیدات دانش‌بنیان» و «پس از انطباق با اهداف مندرج در ماده (۱) این قانون» محدود شده است. اما از این منظر که روشن نشده است مرجع تشخیص «انطباق با اهداف مندرج در ماده (۱) این قانون»، شورای راهبری است یا مرجع ذی‌ربط (همچون سازمان امور مالیاتی در حوزه‌ی مزایای مالیاتی) است، واجد ابهام است.

ج) مطابق حکم بند (چ) ماده‌ی پیش‌رو، پارک‌های علم و فناوری «با تصویب هیئت امنای خود»، مشمول مزایا و اختیارات موضوع مواد (۷) و (۱۵) قانون تشکیل و اداره‌ی مناطق ویژه‌ی اقتصادی جمهوری اسلامی ایران قرار می‌گیرند. از طرفی، عبارت «با تصویب هیئت امنا» در حکم فوق موجد ابهام است؛ توضیح آنکه روشن نیست مقصود قانون‌گذار از ذکر عبارت مزبور این بوده است که تسری یا عدم تسری مزایا و اختیارات موضوع مواد مذکور به پارک‌های علم و فناوری، با تصویب هیئت امنای پارک‌های مذکور صورت می‌گیرد یا اینکه منظور مقنن از ذکر عبارت مزبور این بوده است که از این پس، پارک‌های علم و فناوری نیز مشمول مواد (۷) و (۱۵) قانون مذکور قرار می‌گیرند و هیئت امنای پارک‌ها، مشابه صلاحیت‌های موضوع مواد (۷) و (۱۵) سازمان منطقه‌ی ویژه‌ی اقتصادی را در اختیار خواهد داشت. بنابراین حکم این بند از این منظر که متعلق «تصویب هیئت امنای پارک‌های علم و

فناوری» روشن نیست و مشخص نیست هیئت امنای مذکور، صلاحیت تصویب چه امری را دارند، دارای ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

۵- در ماده (۸)،

۱-۵- حضور رئیس ستاد کل نیروهای مسلح در ترکیب شورای مذکور، مغایر اصل (۶۰) قانون اساسی شناخته شد.

۲-۵- نسبت بین سیاست گذاری توسط شورای راهبری فناوری ها و تولیدات دانش بنیان و سیاست گذاری کلان توسط شورای علوم تحقیقات فناوری و همچنین نسبت آنها با سیاست های کلی نظام و صلاحیت های شورای عالی انقلاب فرهنگی ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

۳-۵- در بند (ج)، مرجع تشخیص انطباق با اهداف مندرج در ماده (۱) این قانون ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

۴-۵- بند (چ)، از این جهت که موضوع تصویب هیئت امنای چیست، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

ماده ۹- قوه قضائیه مکلف است به منظور رسیدگی به کلیه اختلافات در زمینه های علمی و فناوری مابین اشخاص، اعم از حقیقی و حقوقی، با اشخاص حقیقی و حقوقی دانش بنیان، فناور و نخبگان، شعبه یا شعب تخصصی در شوراها یا حل اختلاف و دادگاه ها، تشکیل دهد. شعب تخصصی موضوع این ماده می توانند بین طرفین سازش ایجاد نمایند و یا در صورت توافق طرفین، پرونده را جهت رسیدگی به داوری ارجاع دهند. دستورالعمل نحوه تشکیل شعب مذکور، ظرف حداکثر شش ماه پس از ابلاغ این قانون، توسط رئیس قوه قضائیه ابلاغ می گردد.

▪ توضیح تذکر

با توجه به اینکه تاریخ «ابلاغ» یک قانون، زمان مضبوط و دقیقی نیست و ممکن است از

آن «زمان ابلاغ قانون از سوی رئیس مجلس شورای اسلامی به رئیس جمهور»، «زمان ابلاغ قانون از سوی رئیس جمهور به روزنامه‌ی رسمی و دستگاه‌های مجری» و حتی «زمان انتشار قانون در روزنامه‌ی رسمی» مراد شود، شایسته است قانون‌گذار از تاریخ «تصویب» قانون که زمان کاملاً روشن و مشخصی است برای آغاز مواعد قانونی مد نظر خود همچون مهلت تهیه‌ی آیین‌نامه‌های اجرایی و دستورالعمل‌ها استفاده کند.

▪ نظر شورای نگهبان

تذکر: ۳- در ماده (۹)، واژه «ابلاغ» به واژه «تصویب» اصلاح گردد.

* * *

ماده ۱۱- با هدف جهت‌دهی حمایت‌های مالیاتی به سمت توسعه نوآوری و اقتصاد دانش‌بنیان:

الف- در ماده (۱۴۱) قانون مالیات‌های مستقیم^۱ عبارت «و کالاهای واسطه‌ای نیمه‌خام» بعد از عبارت‌های «بیست درصد (۲۰٪) درآمد حاصل از صادرات مواد خام» و «فهرست مواد خام و کالاهای نفتی» اضافه می‌شود.

ب- معادل هزینه انجام شده برای فعالیت‌های تحقیق و توسعه، به عنوان اعتبار مالیاتی با قابلیت انتقال به سنوات آتی به شرکت‌ها و مؤسسات متقاضی اعطا می‌شود و معادل آن از مالیات قطعی شده سال انجام هزینه مذکور یا سال‌های بعد کسر می‌شود. ...

پ- ...

ت- با هدف حمایت از تعمیق فناوری و استفاده حداکثری از توان شرکت‌های دانش‌بنیان، موارد زیر به عنوان اعتبار مالیاتی با قابلیت انتقال به سنوات آتی به شرکت‌ها و مؤسسات متقاضی اعطاء شده و به همین میزان از

۱. ماده (۱۴۱) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۹۴/۴/۳۱ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۴۱- صد درصد (۱۰۰٪) درآمد حاصل از صادرات خدمات و کالاهای غیرنفتی و محصولات بخش کشاورزی و بیست درصد (۲۰٪) درآمد حاصل از صادرات مواد خام مشمول مالیات با نرخ صفر می‌گردد. فهرست مواد خام و کالاهای نفتی به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، صنعت، معدن و تجارت و نفت و اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.»

مالیات قطعی شده سال تخصیص سرمایه مذکور یا سال‌های بعد کسر می‌شود.

۱- حداکثر سی درصد (۳۰٪) سرمایه‌گذاری مستقیم شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران و یا بازار اول و یا دوم فرابورس ایران و یا شرکت‌های دارای سرمایه ثابتی به میزان حداقل یک‌سی‌ام سرمایه صندوق نوآوری و شکوفایی، در شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان و فناور

۲- سرمایه‌گذاری غیرمستقیم شرکت‌های مذکور در جزء (۱) این بند در تأسیس یا افزایش سرمایه نهادهای فعال در زیست‌بوم دانش بنیان شامل صندوق‌های سرمایه‌گذاری جسورانه و خصوصی، شتاب‌دهنده‌های شرکتی، مراکز و کارخانه‌های نوآوری و صندوق‌های پژوهش و فناوری آیین‌نامه اجرایی این بند از جمله تعاریف، حداکثر ظرف سه ماه از تاریخ ابلاغ این قانون توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی با همکاری معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور، وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری، صنعت، معدن و تجارت و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد. مسئول نظارت بر اجرای این بند و تعیین مصادیق سرمایه‌گذاری و توسعه سازوکارهای متناسب با زیست‌بوم نوآوری، شورای راهبری فناوری‌ها و تولیدات دانش بنیان می‌باشد.

▪ دیدگاه مغایرت

به موجب حکم بند (ت) و جزء‌های (۱) و (۲) آن، به منظور حمایت از شرکت‌های دانش بنیان، بخشی از سرمایه‌گذاری مستقیم و تمام سرمایه‌گذاری غیرمستقیم برخی شرکت‌ها از جمله شرکت‌های بورسی در تأسیس یا افزایش سرمایه‌ی نهادهای فعال در زیست‌بوم دانش بنیان شامل صندوق‌های سرمایه‌گذاری جسورانه و خصوصی، شتاب‌دهنده‌های شرکتی، مراکز و کارخانه‌های نوآوری و صندوق‌های پژوهشی و فناوری، اعتبار مالیاتی تلقی شده است. حال قانون‌گذار به موجب ذیل جزء (۲) این بند، ارائه‌ی «تعاریف» مفاهیم فوق همچون «صندوق‌های سرمایه‌گذاری جسورانه و خصوصی» و «شتاب‌دهنده‌های شرکتی» که فاقد تعریف قانونی هستند را به آیین‌نامه‌ی اجرایی سپرده شده است. این در حالی است که تعیین تکلیف در خصوص اعتبار مالیاتی به سبب ماهیت تقنینی آن، تنها در صلاحیت قانون‌گذار

است و اطلاق تفویض ارائه‌ی تعاریف مفاهیم مذکور به آیین‌نامه، مصداق قانون‌گذاری تفویضی و مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی است.

▪ نظر شورای نگهبان

۶- در ماده (۱۱)، در جزء (۲) بند (ت)، اطلاق واگذاری تعاریف به آیین‌نامه، مغایر اصل (۸۵) قانون اساسی شناخته شد.

ماده ۱۲- با هدف توسعه زیست‌بوم نوآوری و اقتصاد دانش‌بنیان در

استان‌ها:

الف- ...

ب- سه جزء به عنوان جزءهای (۱۰)، (۱۱) و (۱۲) به بند «الف» ماده (۳۱)

قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور^۱ به شرح زیر الحاق می‌شود:

۱. ماده (۳۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۳۱-

الف- شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان در اجرای وظایف محوله که در قوانین و دستورالعمل‌ها مشخص می‌شود و همچنین اجرای اختیارات تفویضی رئیس جمهور در امور برنامه و بودجه و در جهت هماهنگی و نظارت بر مدیریت و توسعه سرمایه‌گذاری همه‌جانبه و پایدار استان، پیگیری عدالت سرزمینی، تقویت تمرکززدایی، افزایش اختیارات استان‌ها و تقویت نقش و جایگاه استان‌ها در راهبری و مدیریت توسعه درون و برون‌گرای منطقه‌ای و تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی، با ترکیب اعضای زیر تشکیل می‌شود. آیین‌نامه اجرایی این ماده با پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه کشور به تصویب هیئت وزیران می‌رسد:

۱- استاندار (رئیس)

۲- رئیس سازمان برنامه و بودجه استان (دبیر)

۳- رئیس واحد استانی وزارتخانه‌های دارای واحد استانی (یک نفر)

۴- رئیس سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان

۵- مدیرکل حفاظت محیط زیست استان

۶- فرمانداران (حسب مورد)

۷- فرمانده سپاه استان

۸- دو نفر از نمایندگان مردم استان در مجلس شورای اسلامی به انتخاب مجلس شورای اسلامی (به عنوان

ناظر)

«۱۰- رئیس پارک علم و فناوری استانی با معرفی وزیر علوم، تحقیقات و فناوری یا وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی متناسب با حوزه مربوط

۱۱- رئیس مراکز نوآوری دانشگاهی با معرفی بالاترین مقام دانشگاه مربوط

۱۲- نماینده اتحادیه دانشگاه‌های غیردولتی استان»

پ- ...

▪ دیدگاه مغایرت

مجلس شورای اسلامی به موجب بند (ب) این ماده، سه عضو شامل «رئیس پارک علم و فناوری استانی»، «رئیس مراکز نوآوری دانشگاهی» و «نماینده اتحادیه دانشگاه‌های غیردولتی استان» را به ترکیب «شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان» افزوده است. از طرفی، «رئیس مراکز نوآوری دانشگاهی» و «نماینده اتحادیه دانشگاه‌های غیردولتی استان»، اشخاص فاقد سمت اجرایی هستند و عضویت همراه با حق رأی آنها در شورای مذکور مغایر با اصل (۶۰) قانون اساسی است؛ چه اینکه «شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان» به موجب بند (الف) ماده (۳۱) قانون احکام دائمی، عهده‌دار وظایف اجرایی متعددی همچون «اجرای اختیارات تفویضی رئیس جمهور در امور برنامه و بودجه» است و مطابق اصل (۶۰)، امور اجرایی تنها از طریق رئیس جمهور و وزیران قابل تصدی است. بنابراین عضویت دو شخص خصوصی «رئیس مراکز نوآوری دانشگاهی» و «نماینده اتحادیه دانشگاه‌های غیردولتی استان» در یک شورای اجرایی، مغایر با اصل مذکور است.

→

۹- مدیرکل صدا و سیما استان

تبصره ۱- شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان بالاترین نهاد تصمیم‌گیری و نظارت درخصوص توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در سطح استان می‌باشد.

تبصره ۲- ...

ب- ...

▪ نظر شورای نگهبان

۷- در ماده (۱۲)، در بند (ب)، اضافه شدن اجزای (۱۱) و (۱۲) به ترکیب شورای توسعه برنامه‌ریزی استان با فرض داشتن حق رأی، مغایر اصل (۶۰) قانون اساسی شناخته شد.

ماده ۱۳- با هدف توسعه ارتباط دانشگاه با صنعت، صنایع و واحدهای تولیدی دارای واحد تحقیق و توسعه که با یکی از واحدهای دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی عالی و پژوهشی مرتبط، با اولویت استان محل استقرار آن صنعت یا واحد تولیدی، تفاهم‌نامه همکاری منعقد نمایند، قراردادهای تحقیق و توسعه مربوط با این تفاهم‌نامه‌ها، مشمول مزایای طرح شده در بند «ب» ماده (۱۱) این قانون نیز می‌گردند. همچنین تمامی دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی عالی و پژوهشی موظفند کارگروه ارتباط با صنعت و معدن را با حضور نمایندگان صنعت و یا واحدهای تولیدی، با اولویت استان محل استقرار آن دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی عالی و پژوهشی، تشکیل دهد.

▪ نظر شورای نگهبان

تذکره: ۴- در ماده (۱۳)، واژه «تشکیل دهد» به واژه «تشکیل دهند» اصلاح گردد.

ماده ۱۴- به هیئت امنای دانشگاه‌ها، مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی، جهاددانشگاهی و پارک‌های علم و فناوری اجازه داده می‌شود تا در راستای تحقق و توسعه اهداف و مأموریت‌های علمی، آموزشی و پژوهشی از طریق توسعه منابع مالی و مدیریت متمرکز و یکپارچه سرمایه‌گذاری‌ها، دارایی‌ها، اموال و موقوفات (با رعایت موازین شرعی)، «سازمان توسعه و سرمایه‌گذاری» وابسته به خود را تأسیس نماید.

تبصره ۱- ...

تبصره ۲- درآمد سازمان توسعه و سرمایه‌گذاری منحصراً در راستای تحقق اهداف آن دانشگاه، مؤسسه آموزش عالی و پژوهشی، جهاد دانشگاهی و پارک علم و فناوری صرف خواهد شد.

تبصره ۳- ...

▪ دیدگاه ابهام

الف) قانون گذار به موجب حکم صدر این ماده، هیئت امنای دانشگاه‌ها، مؤسسات آموزش عالی و پارک‌های علم و فناوری را مجاز دانسته است از طریق توسعه‌ی منابع مالی و مدیریت متمرکز و یکپارچه سرمایه‌گذاری‌ها، دارایی‌ها، اموال و موقوفات، «سازمان توسعه و سرمایه‌گذاری» را تأسیس کنند. این در حالی است که روشن نیست «سازمان توسعه و سرمایه‌گذاری» با رعایت قوانین و مقررات مرتبط تأسیس می‌شود یا خیر و ماده (۱۴) از این حیث دارای ابهام است؛ چرا که برای مثال، مطابق جزء (۱) بند (الف) سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی،^۱ دولت حق فعالیت اقتصادی جدید خارج از موارد صدر اصل (۴۴) را ندارد. در نتیجه ممکن است حکم این ماده مبنی بر تشکیل سازمان‌های وابسته جهت سرمایه‌گذاری و فعالیت اقتصادی، نسبت به دانشگاه‌ها و مراکز دولتی مغایر سیاست‌های کلی مذکور و در نتیجه مغایر بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی باشد. اما در مقابل، مطابق ذیل جزء (۱) بند (الف)، موارد استثنای این حکم مشخص شده است و مقرر شده است این قبیل موارد، «بنا به پیشنهاد هیئت وزیران و تصویب مجلس شورای اسلامی برای مدت معین» مجاز باشد. بنابراین روشن نیست در تأسیس «سازمان توسعه و سرمایه‌گذاری»، قوانین و مقررات

۱. بند (الف) سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی ابلاغی ۱۳۸۴/۳/۱ مقام معظم رهبری: «الف-

سیاست‌های کلی توسعه بخش‌های غیردولتی و جلوگیری از بزرگ شدن بخش دولتی:

۱- دولت حق فعالیت اقتصادی جدید خارج از موارد صدر اصل (۴۴) را ندارد و موظف است هرگونه فعالیت (شامل تداوم فعالیت‌های قبلی و بهره‌برداری از آن) را که مشمول عناوین صدر اصل (۴۴) نباشد، حداکثر تا پایان برنامه پنج‌ساله چهارم (سالانه حداقل (۲۰٪) کاهش فعالیت) به بخش‌های تعاونی و خصوصی و عمومی غیردولتی واگذار کند.

با توجه به مسئولیت نظام در حسن اداره کشور، تداوم و شروع فعالیت ضروری خارج از عناوین صدر اصل (۴۴) توسط دولت، بنا به پیشنهاد هیئت وزیران و تصویب مجلس شورای اسلامی برای مدت معین مجاز است. اداره و تولید محصولات نظامی، انتظامی و اطلاعاتی نیروهای مسلح و امنیتی که جنبه محرمانه دارد، مشمول این حکم نیست.

۲- ...»

این موضوع از جمله سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی مجری خواهد بود یا خیر و ماده (۱۴) در وضع کنونی موجد ابهام است.

ب) قانون‌گذار به موجب تبصره (۲) ماده‌ی حاضر و در مقام تعیین تکلیف برای نحوه‌ی هزینه‌کرد درآمدهای سازمان توسعه و سرمایه‌گذاری، صرفاً مقرر کرده است که این درآمدها در راستای تحقق اهداف دانشگاه و پارک علم و فناوری صرف شود. حال با توجه به عدم اشاره‌ی قانون‌گذار به لزوم هزینه‌کرد این درآمدها مطابق با قانون بودجه‌ی سالیانه و پس از گردش خزانه، حکم پیش‌گفته از نظر رعایت اصول (۵۲) و (۵۳) قانون اساسی واجد ابهام است. چه اینکه مطابق اصول پیش‌گفته، کلیه‌ی درآمدها و هزینه‌های سالیانه‌ی کشور باید در قالب قانون بودجه‌ی سالیانه‌ی کل کشور و پس از گردش منابع در خزانه‌داری کل کشور به عمل آید.

▪ نظر شورای نگهبان

۸- در ماده (۱۴)،

۸-۱- از این جهت که آیا تشکیل سازمان مذکور با رعایت قوانین و مقررات خواهد بود یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

۸-۲- تبصره (۲)، از این جهت که آیا در هزینه‌کرد درآمدهای مذکور، اصول (۵۲) و (۵۳) قانون اساسی رعایت می‌شود یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

ماده ۱۶- در راستای توسعه صنایع دانش‌بنیان مرتبط با انرژی‌های تجدیدپذیر و توسعه بازار برای این صنایع و تولید برق پاک در محل مصرف، صنایع با قدرت مصرف بیشتر از یک مگاوات موظفند معادل یک درصد (۱٪) از برق مورد نیاز سالانه خود را از طریق احداث نیروگاه‌های تجدیدپذیر تأمین نمایند و این میزان در پایان سال پنجم حداقل به پنج درصد (۵٪) برسد. در غیر این صورت وزارت نیرو موظف است درصد ذکر شده از برق مصرفی این صنایع را با تعرفه برق تجدیدپذیر محاسبه نموده و از صنایع اخذ نماید. مبالغ فوق ضمن تفکیک از قبوض برق، به میزان پنجاه درصد (۵۰٪) مستقیماً صرف خرید تضمینی برق تجدیدپذیر

می‌گردد، به میزان بیست و پنج درصد (۲۵٪) پس از واریز به حساب خزانه‌داری کل کشور به حساب معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور واریز می‌گردد تا صرف حمایت از آزمایشگاه‌ها، شرکت‌های دانش بنیان و شتاب‌دهنده‌ها و سایر موارد مرتبط با توسعه برق گردد و مابقی از طریق خزانه‌داری کل کشور و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران صرف پرداخت تسهیلات کم بهره به بخش خصوصی جهت احداث نیروگاه‌های تجدیدپذیر کوچک مقیاس گردد. صنایعی که ملزم به خرید برق در بهابازار (بورس) انرژی هستند، می‌توانند درصد فوق را از برق تجدیدپذیر عرضه شده در بهابازار (بورس) انرژی خریداری نمایند. آیین نامه اجرایی این ماده حداکثر ظرف سه ماه پس از ابلاغ این قانون، توسط معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور با همکاری وزارتخانه‌های نیرو و صنعت، معدن و تجارت تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

▪ دیدگاه ابهام

مطابق حکم ماده‌ی حاضر، صنایع با قدرت مصرف بیشتر از یک مگاوات مکلف شده‌اند بخشی از برق مورد نیاز خود را از طریق احداث نیروگاه‌های تجدیدپذیر تأمین نمایند. همچنین وزارت نیرو موظف است در صورت تخلف صنایع مذکور، درصد ذکر شده را از برق مصرفی این صنایع با تعرفه برق تجدیدپذیر محاسبه کند. حال قانون‌گذار در جهت تعیین محل مصرف این مبالغ مقرر کرده است (۵۰٪) از آن، «مستقیماً» صرف خرید تضمینی برق تجدیدپذیر شود. ذکر قید «مستقیماً» در حکم فوق از جهت رعایت صدر اصل (۵۳) قانون اساسی واجد ابهام است؛ زیرا وفق اصل پیش گفته، کلیه‌ی درآمدهای دولت ابتدا باید در خزانه‌داری کل کشور متمرکز شود و از قید مذکور ممکن است چنین مستفاد شود که لزومی به گردش خزانه برای این منابع نیست و مستقیماً صرف خرید برق می‌شوند. در نتیجه ماده (۱۶) در وضع فعلی دارای ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

۹- در ماده (۱۶)، از این جهت که آیا با توجه به عبارت «مستقیماً صرف خرید تضمینی برق تجدیدپذیر می‌شود» رعایت ترتیبات گردش خزانه صورت می‌گیرد یا خیر، ابهام دارد؛

پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

ماده ۱۷- با هدف شکل‌گیری نشان‌های ملی صادرات محور و ایجاد شبکه‌های شرکت‌های دانش‌بنیان در بخش‌های مختلف اقتصاد، با اولویت تولید اقلام راهبردی موضوع ماده (۱) این قانون:

الف- صندوق نوآوری و شکوفایی و صندوق‌های پژوهش و فناوری غیردولتی موضوع ماده (۴۴) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور^۱ مجازند به عنوان رکن ضامن برای تأمین مالی در بازار سرمایه فعالیت نمایند. سازمان بورس و اوراق بهادار نیز مکلف است ضمن تسهیل انتشار انواع صکوک در طرح‌های فناورانه و امکان تخصیص بخشی از منابع صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل معامله در بورس را در صندوق‌های سرمایه‌گذاری جسورانه، خصوصی، پروژه و طرح‌های جمع‌سپاری فراهم کند. آیین‌نامه اجرایی این بند توسط سازمان بورس و اوراق بهادار با همکاری معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور و صندوق نوآوری و شکوفایی ظرف سه ماه پس از ابلاغ این قانون تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

۱. ماده (۴۴) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۴۴- متن زیر به انتهای تبصره (۱) ماده (۵) قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات مصوب ۱۳۸۹/۸/۵ اضافه می‌شود:

به‌منظور ایجاد زمینه‌های مشارکت و سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی و حمایت کمی و کیفی از فعالیت‌های پژوهشی و فناوری، بالاخص پژوهش‌ها و فناوری‌های کاربردی توسعه‌ای، دولت مجاز است در تأسیس صندوق‌های غیردولتی پژوهشی و فناوری موضوع ماده (۱۰۰) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ مشارکت کند و موظف به تقویت صندوق‌های دولتی موجود می‌باشد و باید ترتیبی اتخاذ کند که این صندوق‌ها مجاز به استفاده از وجوه اداره شده دستگاه‌های اجرایی و سود تسهیلات مالی باشند. اساسنامه صندوق جدیدالتأسیس و آیین‌نامه مشارکت بخش دولتی، نظام بانکی و بخش غیردولتی در تأمین منابع مورد نیاز آن، جایگاه سازمانی، اهداف و وظایف این صندوق‌ها به پیشنهاد مشترک سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری حداکثر ظرف مدت یک سال پس از تصویب این قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.»

ب- صندوق توسعه ملی مجاز است نسبت به ارائه تسهیلات ارزی به خریداران خارجی و تسهیل صدور ضمانت نامه های ارزی با اولویت نشان های ملی صادرات محور اقدام نماید.

پ- دستگاه های متولی ارائه کمک های فنی و اعتباری خارجی موظفند این کمک ها را با هدف توسعه بازار نشان های ملی صادرات محور اختصاص دهند. آیین نامه اجرایی این بند ظرف سه ماه پس از ابلاغ قانون به پیشنهاد معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری با همکاری ستاد کل نیروهای مسلح و وزارت امور خارجه تهیه می شود و به تصویب هیئت وزیران می رسد.

ت- بانک مرکزی، سازمان امور مالیاتی و سازمان تأمین اجتماعی موظفند امکان دریافت الکترونیکی و برخط داده های مورد نیاز معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور و صندوق نوآوری و شکوفایی را فراهم نمایند.

ث- سازمان های توسعه ای مجازند در طرح های فناورانه مصوب شورای راهبری فناوری ها و تولیدات دانش بنیان به صورت مستقیم یا از طریق بازار سرمایه و یا به صورت غیرمستقیم از طریق عاملیت صندوق نوآوری و شکوفایی سرمایه گذاری نمایند.

ج- به منظور تشخیص ارزش و ارتقای سهم دارایی های نامشهود شرکت ها در نظام مالی و اعتباری کشور:

۱- وزارت امور اقتصادی و دارایی با همکاری معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور ظرف سه ماه از ابلاغ این قانون موظف است نسبت به تدوین دستورالعمل اجرایی نحوه تأیید صلاحیت، فعالیت و نظارت بر شرکت های ارزش گذاری دارایی های نامشهود، و نیز دستورالعمل اجرایی روش های ارزش گذاری دانش فنی محصولات دانش بنیان و استانداردهای حسابداری مربوط و نحوه محاسبه استهلاک آن اقدام کند. گزارش کارشناسی شرکت ها می تواند برای دستگاه های اجرایی و مراجع قضایی ملاک عمل قرار گیرد.

۲- شرکت ها و مؤسسات دانش بنیان مجازند معادل ارزش دانش فنی محصولات دانش بنیان خود را بر اساس گزارش شرکت های فوق الذکر به

عنوان دارایی نامشهود در دفاتر خود شناسایی نموده و معادل آن را به حساب افزایش سرمایه منظور کنند. سازمان بورس و اوراق بهادار مجاز است صورت‌های مالی حسابرسی شده این شرکت‌ها را ملاک عمل قرار دهد.

▪ دیدگاه مغایرت

الف) قانون‌گذار در بند (الف) ماده‌ی پیش‌رو از واژه‌ی غیرفارسی «پروژه» (که دارای معادل فارسی «طرح» است) استفاده کرده است و این امر موجب مغایرت این بند با اصل (۱۵) قانون اساسی است؛ چه اینکه به موجب اصل مزبور، متون رسمی کشور از جمله متن قوانین باید به خط و زبان فارسی نگارش شود.

ب) قانون‌گذار در بند (الف) ماده (۱۷) نیز از عبارت «صندوق‌های سرمایه‌گذاری جسورانه، خصوصی» استفاده کرده است. حال نظر به اینکه به موجب ذیل جزء (۲) بند (ت) ماده (۱۱) همین مصوبه، ارائه‌ی تعریف مفهوم «صندوق‌های سرمایه‌گذاری جسورانه و خصوصی» به آیین‌نامه‌ی اجرایی سپرده شده بود و این امر مصداق قانون‌گذاری تفویضی و مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی شناخته شد، حکم بند (الف) ماده (۱۷) نیز مبنیاً بر اشکال جزء (۲) بند (ت) ماده (۱۱)، مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی است.

ج) مطابق حکم بند (ب) ماده‌ی حاضر، ارائه‌ی تسهیلات ارزی و تسهیل صدور ضمانت‌نامه‌های ارزی از سوی صندوق توسعه‌ی ملی تجویز شده است. این حکم اولاً متضمن اصلاح اساسنامه‌ی صندوق توسعه‌ی ملی است و در نتیجه مغایر با بند (۱۰) سیاست‌های کلی برنامه‌ی ششم توسعه و به تبع مغایر با بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی است. همچنین با توجه به نظریه‌ی تفسیری مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در خصوص سیاست‌های کلی برنامه‌ی پنج‌ساله‌ی ششم توسعه (مندرج در نامه‌ی شماره‌ی ۱/۳۰۷۶۱ مورخ ۱۳۹۵/۶/۱۴)، هرگونه تغییر در اساسنامه‌ی موجود صندوق توسعه‌ی ملی مغایر با نظر معظم‌له است. ثانیاً مطابق حکم بند (۱۰-۳) سیاست‌های فوق‌الذکر، مصارف صندوق باید مستقل از تکالیف قانونی باشد و تعیین تکلیف قانون‌گذار برای منابع صندوق توسعه‌ی ملی از طریق تجویز ارائه‌ی تسهیلات ارزی و تسهیل صدور ضمانت‌نامه‌های ارزی، مغایر با سیاست‌های پیش‌گفته و در نتیجه مغایر با بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی است.

د) بانک مرکزی، سازمان امور مالیاتی و سازمان تأمین اجتماعی به موجب بند (ت) ماده (۱۷) مکلف شده‌اند امکان دریافت داده‌های مورد نیاز معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور و صندوق نوآوری و شکوفایی را فراهم کنند. اطلاق ارائه‌ی داده‌های مذکور از این حیث که به رعایت محرمانگی اطلاعات دارای طبقه‌بندی و نیز رعایت حریم خصوصی اشخاص مقید نشده است، مصداق اداره‌ی ناصحیح و مغایر با بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی است.

▪ دیدگاه ابهام

الف) مجلس شورای اسلامی در صدر این ماده و بندهای (ب) و (پ) آن، احکامی را در خصوص «نشان‌های ملی صادرات محور» مقرر کرده است. این در حالی است که مفهوم «نشان‌های ملی صادرات محور»، فاقد تعریف قانونی است و به کار رفتن آن در این ماده موجد ابهام است.

ب) قانون‌گذار به موجب بند (ث)، سازمان‌های توسعه‌ای نظیر «ایدرو» و «ایمیدرو» را مجاز شمرده است در طرح‌های فناورانه سرمایه‌گذاری کنند. این در حالی است که سازمان‌های توسعه‌ای مذکور شرکت‌های دولتی هستند و مجاز شدن سرمایه‌گذاری آنها در طرح‌های فناورانه از حیث رعایت قوانین و مقررات مرتبط از جمله سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی واجد ابهام است؛ توضیح اینکه مطابق جزء (۱) بند (الف) سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی، دولت (شرکت‌های دولتی) حق فعالیت اقتصادی جدید خارج از موارد صدر اصل (۴۴) را ندارد. در نتیجه ممکن است حکم این ماده مبنی بر سرمایه‌گذاری سازمان‌های توسعه‌ای در طرح‌های فناورانه مغایر سیاست‌های کلی مذکور و در نتیجه مغایر بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی باشد. اما در مقابل، مطابق ذیل جزء (۱) بند (الف)، موارد استثنای این حکم مشخص شده است و مقرر شده است این قبیل موارد، «بنا به پیشنهاد هیئت وزیران و تصویب مجلس شورای اسلامی برای مدت معین» مجاز باشد. بنابراین روشن نیست در اجرای حکم فوق، قوانین و مقررات این موضوع از جمله سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی مجری خواهد بود یا خیر و بند (ث) ماده (۱۷) در وضع کنونی موجد ابهام است.

ج) مجلس شورای اسلامی در صدر بند (ج) و اجزای (۱) و (۲) آن، احکام مختلفی را بر «دارایی‌های نامشهود» و «ارزش‌گذاری» آن مترتب کرده است. حال آنکه خود مفهوم

«دارایی‌های نامشهود» فاقد تعریف قانونی است و همچنین ضوابط قانونی نحوه‌ی «ارزش‌گذاری» این قبیل دارایی‌ها نیز در دیگر قوانین پیش‌بینی نشده است. بنابراین حکم بند (ج) ماده (۱۷) در وضع کنونی موجد ابهام است.

د) وزارت امور اقتصادی و دارایی به موجب صدر جزء (۱) بند (ج) موظف شده است نسبت به تدوین دستورالعمل اجرایی نحوه‌ی تأیید صلاحیت، فعالیت و نظارت بر «شرکت‌های ارزش‌گذاری دارایی‌های نامشهود» اقدام کند. حال قانون‌گذار در ذیل این جزء، گزارش‌های کارشناسی این شرکت‌ها را برای مراجع قضایی، «ملاک عمل» دانسته است. اما گزارش‌های کارشناسی شرکت‌های مذکور از این حیث که تحت چه شرایطی، در چه مواردی و در چه حدودی از سوی مراجع «ملاک عمل» قرار می‌گیرند، واجد ابهام است. برای مثال، به موجب حکم ماده (۲۶۵) قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی)،^۱ در صورتی که اظهار نظر کارشناس با اوضاع و احوال قضیه مطابقت نداشته باشد، دادگاه آن را ملاک عمل قرار نخواهد داد. حال روشن نیست مقصود قانون‌گذار از حکم فوق آن است حتی در این قبیل موارد نیز مراجع قضایی گزارش‌های کارشناسی شرکت‌های ارزش‌گذاری دارایی‌های نامشهود را ملاک عمل قرار می‌دهند یا خیر.

▪ نظر شورای نگهبان

۱۰- در ماده (۱۷)،

۱-۱۰- منظور از نشان‌های ملی صادرات محور ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

۲-۱۰- در بند (الف)، استفاده از واژه غیرفارسی «پروژه»، مغایر اصل (۱۵) قانون اساسی شناخته شد.

۱. ماده (۲۶۵) قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی) مصوب ۱۳۷۹/۱/۲۱ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۲۶۵- در صورتی که نظر کارشناس با اوضاع و احوال محقق و معلوم مورد کارشناسی مطابقت نداشته باشد، دادگاه به آن ترتیب اثر نخواهد داد.»

۳-۱۰- بند (الف)، مبنیاً بر ابهام^۱ مذکور در جزء (۲) بند (ت) ماده (۱۱) ابهام دارد، پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

۴-۱۰- بند (ب)، با توجه به اینکه اصلاح اساسنامه صندوق توسعه ملی محسوب می‌شود، مغایر بند (۱۰) اصل سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه و به تبع آن مغایر بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی شناخته شد.

۵-۱۰- اطلاق بند (ت)، نسبت به موارد دارای طبقه‌بندی و نیز موارد نقض حریم خصوصی اشخاص مغایر بند (۱۰) اصل سوم قانون اساسی شناخته شد.

۶-۱۰- بند (ث)، از این جهت که آیا سرمایه‌گذاری‌های مذکور با رعایت قوانین و مقررات خواهد بود یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

۷-۱۰- در بند (ج)، از جهت روشن نبودن تعریف و ضوابط ارزش‌گذاری دارایی‌های نامشهود ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

۸-۱۰- در جزء (۱) بند (ج)، منظور از ملاک عمل قرار گرفتن گزارش کارشناسی این شرکت‌ها ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

ماده ۱۸- با هدف نظارت‌پذیری فعالیت سرمایه‌گذاری بانک‌ها در صورت مشارکت با صندوق نوآوری و شکوفایی در تأمین مالی، از شمول مفاد مواد (۱۶) و (۱۷) قانون رفع موانع تولید و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۲/۱^۲ استثناء می‌شود و بانک‌ها مجاز به سرمایه‌گذاری

۱. استفاده از واژه‌ی «ابهام» در این بند از نظر شورا دارای اشکال عبارتی است و «اشکال» مقصود بوده است.
 ۲. مواد (۱۶) و (۱۷) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۶- کلیه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری موظفند از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون تا مدت سه سال:

الف- سالانه حداقل سی و سه درصد (۳۳٪) اموال خود اعم از منقول، غیرمنقول و سرقفلی را که به تملک آنها و شرکت‌های تابعه آنها درآمده است و به تشخیص شورای پول و اعتبار و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

←

مشترک با صندوق نوآوری و شکوفایی در طرح‌های مصوب شورای راهبری فناوری‌ها و تولیدات دانش‌بنیان می‌باشند. بانک‌ها و صندوق نوآوری مکلف هستند حداکثر پس از هفت سال از تاریخ تأسیس، از

→

مازاد می‌باشد، واگذار کنند. منظور از شرکت‌های تابعه مذکور، شرکت‌هایی هستند که بانک‌ها و مؤسسات اعتباری به صورت مستقیم یا غیرمستقیم مالک بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سهام آن باشند یا اکثریت اعضای هیئت مدیره آن را تعیین کنند.

ب- سهام تحت تملک خود و شرکت‌های تابعه خود را در بنگاه‌هایی که فعالیت‌های غیربانکی انجام می‌دهند، به استثنای طرح‌های نیمه‌تمام شرکت‌های تابعه واگذار کنند. تشخیص «غیربانکی» بودن فعالیت بنگاه‌هایی که بانک‌ها، مؤسسات اعتباری و شرکتهای تابعه، سهامدار آنها هستند، بر عهده بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران است.

تبصره ۱- ...

ماده ۱۷- در صورت عدم انجام تکالیف موضوع ماده (۱۶) این قانون، مجازات‌های زیر نسبت به بانک یا مؤسسه اعتباری متخلف اعمال می‌شود:

الف- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با اخطار قبلی، نسبت به اعمال مجازات‌های قانونی از جمله ماده (۴۴) قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۳۵۱/۴/۱۸ و اصلاحات بعدی آن اقدام می‌کند.

ب- سود بانک‌ها و مؤسسات اعتباری که منشأ آن فعالیت‌های غیربانکی شامل بنگاهداری و نگهداری سهام باشد در سال ۱۳۹۵ با نرخ بیست و هشت درصد (۲۸٪) مشمول مالیات می‌شود. پس از آن، هر سال سه واحد به درصد نرخ مذکور افزوده می‌شود تا به پنجاه و پنج درصد (۵۵٪) برسد.

پ- عایدی املاک غیرمنقول مازاد بانک‌ها و مؤسسات اعتباری شامل زمین، مستغلات، سرقفلی و اموال مشابه آن در سال ۱۳۹۵ با نرخ بیست و هشت درصد (۲۸٪) مشمول مالیات می‌شود. پس از آن، هر سال سه واحد درصد به نرخ مذکور اضافه می‌شود تا به پنجاه و پنج درصد (۵۵٪) برسد. منظور از عایدی املاک در این ماده مابه‌التفاوت قیمت بازاری ملک در ابتدا، و انتهای سال مالی است و بانک یا مؤسسه اعتباری که دارایی غیرمنقول مازاد نگهداری می‌کند موظف است از سال ۱۳۹۵ به بعد، بر اساس نرخ‌های مقرر در این ماده، همه‌ساله مالیات بر عایدی دارایی غیرمنقول مازاد تحت تملک خود را بپردازد. چگونگی تقویم دارایی موضوع این ماده، مطابق آیین‌نامه اجرایی است که توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و سازمان امور مالیاتی کشور تهیه می‌شود و ظرف مدت سه‌ماه از تاریخ ابلاغ این قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

ت- مدیر عامل و اعضای هیئت مدیره بانک‌ها و مؤسسات اعتباری که به دلایلی جز موارد تبصره (۱) این ماده و یا حکم قضایی مبنی بر عدم واگذاری اموال و سهام موضوع ماده (۱۶) این قانون، اقدام به اجرای این حکم نمایند به مدت پنج سال از عضویت در هیئت مدیره و نیز تصدی سمت مدیرعاملی بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری محروم می‌شوند.

تبصره ۱- ...

شرکت سهامی موضوع این ماده، خارج شوند.

▪ دیدگاه ابهام

به موجب مواد (۱۶) و (۱۷) قانون رفع موانع تولید، در راستای جلوگیری از بنگاهداری بانک‌ها و مؤسسات اعتباری، سود آنها از فعالیت‌های غیربانکی مشمول مالیات با نرخ (۴۳٪) تعیین شده است. حال مجلس شورای اسلامی در ماده‌ی حاضر، سرمایه‌گذاری بانک‌ها را مشروط به مشارکت با صندوق نوآوری و شکوفایی در تأمین مالی، از پرداخت مالیات مزبور معاف کرده است. اما قانون‌گذار مشخص نکرده است چه نسبتی باید میان سرمایه‌گذاری مشارکتی بانک‌ها با صندوق نوآوری و شکوفایی در جهت شمول معافیت مالیاتی مزبور وجود داشته باشد. به عبارت دیگر، آیا قرار است به موجب مقرره‌ی حاضر بانک به میزان درصد مشارکت خود در سرمایه‌گذاری مشمول معافیت مالیاتی شود یا اینکه حتی میزان اندکی از سرمایه‌گذاری بانک نیز منجر به معافیت کلیه‌ی درآمدهای بانک از محل فعالیت‌های غیربانکی و بنگاهداری خواهد شد و این ماده از این حیث موجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

۱۱- ماده (۱۸)، از این جهت که نسبت میان میزان مشارکت و استثناء شدن از شمول قوانین مذکور روشن نیست، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.
تذکر: ۵- در ماده (۱۸)، بعد از واژه «سرمایه‌گذاری» «،» گذاشته شود و واژه «استثناء می‌شود» به «استثناء می‌شوند» اصلاح گردد.

ماده ۱۹- هزینه‌های اجرای این قانون از محل منابع حاصل از اجرای ماده (۳) این قانون و دیگر مواد آن، تأمین می‌شود.

▪ دیدگاه مغایرت

مطابق اصل (۷۵) قانون اساسی، طرح‌های قانونی در صورتی که به تقلیل درآمد عمومی یا افزایش هزینه‌های عمومی منجر شود، تنها در صورتی قابل طرح در مجلس شورای اسلامی است که در آن طرح، طریق جبران کاهش درآمد یا تأمین هزینه‌ی جدید معلوم شده باشد. حال با توجه به اینکه مواد مختلف این مصوبه (که به صورت طرح به تصویب رسیده است)

از جمله بند (ج) ماده (۴) در مورد افزایش سرمایه صندوق نوآوری و شکوفایی، بند (خ) ماده (۸) مبنی بر معافیت مالیات بر درآمد کارکنان پارک‌های علم و فناوری و بند (ب) ماده (۱۱) در خصوص اعتبار مالیاتی تحقیق و توسعه، بار مالی قابل توجهی را به دولت تحمیل می‌کند و از طرفی، درآمدهای پیش‌بینی شده در مواد (۳) و (۱۱) این مصوبه از محل حقوق ورودی ماشین‌آلات و حذف معافیت مالیات صادرات مواد نیمه‌خام، حسب گزارش‌های کارشناسی واصل شده به شورای نگهبان (از جمله گزارش کارشناسی معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری) تکافوی بار مالی مذکور را نمی‌کند، مواد هزینه‌ای این مصوبه مغایر با اصل (۷۵) قانون اساسی است. شایان ذکر است نامه‌ی شماره ۱۳۲۷۹۰ مورخ ۱۴۰۰/۱۰/۲۶ معاون اول رئیس جمهور خطاب به دبیر شورای نگهبان نیز نمی‌تواند رافع اشکال پیش‌گفته باشد؛ توضیح اینکه اولاً حسب رویه‌ی سال‌های اخیر شورای نگهبان، پذیرش بار مالی مصوبه از سوی دولت، تنها مبتنی بر مصوبه‌ی هیئت وزیران است که می‌تواند رافع ایراد مغایرت با اصل (۷۵) باشد و نامه‌ی معاون اول رئیس جمهور برای پذیرش بار مالی مصوبه‌ی حاضر کافی نیست. ثانیاً بررسی مصوبه‌ی شماره ۵۹۴۴۲/۱۲۳۲۳۹ مورخ ۱۴۰۰/۱۰/۱۱ هیئت وزیران که در نامه‌ی معاون اول رئیس جمهور به آن اشاره شده است نشان می‌دهد که آن مصوبه‌ی هیئت وزیران صرفاً حاکی از موافقت کلی دولت با این طرح است (این امر در خصوص بسیاری از طرح‌ها نمایندگان از سوی دولت صورت می‌پذیرد) و بار مالی طرح، به طور خاص از سوی هیئت مورد پذیرش قرار نگرفته است. ضمن اینکه تاریخ تصویب این مصوبه در هیئت وزیران نیز قبل از تصویب طرح در صحن علنی مجلس شورای اسلامی بوده است که این امر نیز قرینه‌ای بر عدم التفات هیئت وزیران به پذیرش بار مالی طرح بوده است.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

درآمدهای پیش‌بینی شده در مواد (۳) و (۱۱) مصوبه‌ی حاضر از محل حقوق ورودی ماشین‌آلات و حذف معافیت مالیاتی صادرات مواد نیمه‌خام، تکافوی بار مالی پیش‌بینی شده در دیگر مواد این مصوبه را خواهد کرد و مغایرت آن با اصل (۷۵) منتفی است؛ توضیح اینکه برخی از گزارش‌های کارشناسی واصل شده به شورای نگهبان (از جمله گزارش کارشناسی معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری) در محاسبه‌ی منابع حاصل از ماده (۱۱) با توجه به

لغو معافیت صورت گرفته در بند «ث» تبصره «۶» قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور،^۱ دچار اشتباه شده‌اند. حال آنکه لغو معافیت مذکور در قانون بودجه، تنها ناظر به صادرات خام و نیمه خام «مواد معدنی فلزی - غیرفلزی، محصولات نفتی، گازی و پتروشیمی» بوده است و قانون گذار در ماده (۱۱) با اصلاح ماده (۱۴۱) قانون مالیات‌های مستقیم، صادرات مطلق «مواد نیمه خام» را مشمول مالیات بیست درصدی قرار می‌دهد. بنابراین منابع حاصل از مواد (۳) و (۱۱) مصوبه‌ی پیش‌رو، طریق جبران بار مالی آن محسوب می‌گردد. اما حتی با فرض وجود بار مالی نیز، نکاتی در خصوص نامه‌ی دولت قابل بیان است: اولاً دقت در متن نامه‌ی شماره ۱۳۲۷۹۰ مورخ ۱۴۰۰/۱۰/۲۶ معاون اول رئیس جمهور خطاب به دبیر شورای نگهبان نشان می‌دهد مفاد طرح مذکور (از جمله بار مالی آن) مورد موافقت دولت قرار گرفته است و در متن نامه‌ی مذکور تصریح شده است دولت «با مفاد طرح مذکور موافقت کرده و تصویب آن را در جهت ارتقای فعالیت شرکت‌های دانش بنیان در کشور مفید و ضروری می‌داند» که اخباری از موافقت هیئت وزیران با مفاد کلی طرح شامل بار مالی آن است. ثانیاً مطالعه‌ی سطور پایانی نامه‌ی فوق نیز نشان می‌دهد مطابق تخمین دولت، «با توجه به وجود بندهای درآمدی پیش‌بینی شده، هزینه‌های طرح قابل تأمین بوده و از حیث مالی ملاحظات دولت را برآورده می‌سازد». ثالثاً هیئت وزیران نیز به موجب مصوبه‌ی شماره ۵۹۴۴۲/۱۲۳۲۳۹ مورخ ۱۴۰۰/۱۰/۱۱، با مفاد طرح از جمله بار مالی آن موافقت کرده است و اینکه تاریخ تصویب مصوبه‌ی پیش‌گفته در هیئت وزیران قبل از تصویب طرح در صحن علنی بوده است نیز خللی به این موافقت وارد نمی‌کند؛ چرا که مواد دارای بار مالی طرح، تغییر چندانی در صحن علنی نکرده است.

▪ نظر شورای نگهبان

ماده (۱۹)، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

۱. بند «ث» تبصره «۶» قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور مصوب ۱۳۹۹/۱۲/۲۶ مجلس شورای اسلامی: «ث - درآمد حاصل از صادرات مواد معدنی فلزی - غیرفلزی، محصولات نفتی، گازی و پتروشیمی به صورت خام و نیمه خام در تمام نقاط کشور مشمول مالیات می‌شود. تعریف و فهرست مواد خام و نیمه خام مذکور به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، صنعت، معدن و تجارت و اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران تهیه می‌شود و ظرف مدت سه ماه پس از تصویب این قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.»

مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی)

در دیدار با اعضای شورای نگهبان (۱۳۷۹/۴/۲۸):

«... شما استدلال دارید، اما این استدلال برای مجلس، گاهی معلوم نیست، گاهی برای مجمع تشخیص هم درست معلوم نیست، ... در حالی که خوب است در متن آن حکم اشاره‌ای به استدلال بشود و در یک محل یا جداگانه آن استدلال به تفصیل نوشته بشود.»

گزارش استدلالی

پژوهشگاه شورای نگهبان

تهران، خیابان شهید بهشتی (ره)، خیابان شهید سرافراز،

کوچه پنجم پلاک ۱۱ کد پستی: ۱۵۹۷۸۵۶۱۱۳

تلفن: ۰۲۱-۸۸۵۳۳۴۲۹

نمابر: ۰۲۱-۶۴۰۱۴۸۱۷

nashr-rc.ir

gcr.ac.ir